

Paweł Kuca*

KAPITAŁ ZAGRANICZNY NA RYNKU PRASOWYM W REGIONIE PODKARPACKIM W LATACH 1993–2021: PRÓBA BILANSU

Streszczenie

Firmy z udziałem kapitału zagranicznego funkcjonowały na rynku prasowym w regionie podkarpackim przez 28 lat. Początkowo jako udziałowcy mniejszościowi, a od 2005 r. jako jedyni właściciele wydawnictwa o kluczowej pozycji na rynku, które wydało największy dziennik regionalny *Gazetę Codzienną „Nowiny”*. Aktywność inwestorów zagranicznych w regionie podkarpackim wykraczała poza obszar prasy regionalnej. Ich obecność miała także wpływ na rynek prasy lokalnej i rozwój mediów związanych z internetem. Kapitał zagraniczny musiał się także zmierzyć w regionie z ogólnopolskimi tendencjami, takimi jak niższa sprzedaż i malejące znaczenie prasy drukowanej. Wydaje się, że w tym aspekcie, wraz z narastającym kryzysem na rynku prasy, zagraniczni inwestorzy coraz mocniej dbali o realizację interesów ekonomicznych, kosztem jakości wydawanych tytułów.

Słowa kluczowe: prasa regionalna, prasa lokalna, kapitał zagraniczny, Orkla Media, Polkapresse, Mecom

Wstęp

Zakres badawczy artykułu obejmuje funkcjonowanie inwestorów zagranicznych na rynku prasowym w regionie podkarpackim¹, który jest utożsamiany z obszarem obecnego województwa podkarpackiego, a przed reformą układu administracyjnego kraju z 1999 r. z województwami rzeszowskim, krośnieńskim, przemyskim i tarnobrzeskim. Zakres analizy obejmuje lata 1993–2021, kiedy podmioty z kapitałem zagra-

* Uniwersytet Rzeszowski, e-mail: pkuca@ur.edu.pl, ORCID 0000-0001-9424-090X.

¹ Region jest tu rozumiany jako umownie wydzielony, względnie jednorodny obszar, który odróżnia się od terenów przyległych określonymi celami naturalnymi lub nabytymi, np. fizyczno-geograficznymi, etnograficznymi, gospodarczymi lub gospodarczo-administracyjnymi, zob. W. Chorążki, *Prasa regionalistyczna w okresie transformacji* [w:] *Regionalizm, lokalizm, media*, red. E. Chudziński, Bochnia–Warszawa 2001, s. 121.

nicznym były współwłaścicielami lub właścicielami jednego wydawnictwa prasowego w regionie podkarpackim, które miało jednak szczególne znaczenie, ponieważ było ono wydawcą Gazety Codziennej „Nowiny”, największego dziennika regionalnego w południowo-wschodniej Polsce. W artykule wykorzystano metodę historyczno-opisową, a także studia przypadku. Punktem wyjścia do przeprowadzonej analizy były cztery założenia badawcze:

1. Pojawienie się inwestorów zagranicznych oznaczało dostęp do kapitału i wiedzy z zakresu zarządzania mediami.
2. Kapitał zagraniczny wpłynął na rozwój różnych segmentów prasy drukowanej w regionie podkarpackim.
3. Kapitał zagraniczny wpłynął na rozwój nowych technologii na rynku prasy.
4. Gazeta Codzienna „Nowiny” utrzymała pozycję lidera rynku prasy drukowanej w regionie, ale straciła na znaczeniu jako dziennik regionalny.

Zagraniczni wydawcy prasy w regionie podkarpackim

Jak zauważa Olga Dąbrowska-Cendrowska, przedstawiciele zagranicznych grup prasowych byli zainteresowani Polską już końcem lat 80. XX w. Jednak wydawanie przez nich prasy było wtedy niemożliwe z powodu obowiązującego prawa². Pojawienie się inwestorów zagranicznych na rynku prasowym w Polsce było możliwe dzięki przemianom politycznym zapoczątkowanym w 1989 r. w czasie obrad „okrągłego stołu”, a także zmianom w prawie, które były ich konsekwencją. Zainteresowanie zagranicznych wydawców polskimi tytułami było widoczne zarówno na poziomie ogólnokrajowym, jak i regionalnym. Znowelizowane prawo prasowe pozwalało na zakładanie gazet i czasopism przez pełnoletnich obywateli polskich, ale także przez wydawców z kapitałem zagranicznym. Zbigniew Bajka stawia tezę, że ówczesny brak zapisów dotyczących dopuszczalnego poziomu zagranicznego kapitału na rynku prasy w Polsce wynikał z braku świadomości decydentów, jak duża będzie rola zagranicznych inwestorów prasowych w przyszłości. Dla polskich polityków na początku lat 90. XX w. dużo większe znaczenie miały regulacje dotyczące mediów elektronicznych³.

² O. Dąbrowska-Cendrowska, *Niemieckie koncerny prasowe w Polsce w latach 1989–2008. Działalność wydawnicza – upowszechnianie treści – sposoby oddziaływania na czytelników*, Warszawa 2009, s. 22.

³ Z. Bajka, *Kapitał zagraniczny w polskiej prasie – lata dziewięćdziesiąte*, „Zeszyty Prasoznawcze”, 1998, nr 1–2, s. 21.

Po roku 1989 na rynku prasowym w regionie podkarpackim było obecnych trzech inwestorów zagranicznych, aktywnych w sektorze prasy regionalnej w Polsce: firma Orkla z Norwegii, brytyjski fundusz Mecom, a także grupa Polskapersse, za którą stał kapitał niemiecki.

Pierwszym inwestorem zagranicznym, który pojawił się na rynku prasowym w regionie podkarpackim, był norweski koncern Orkla-Media. Firma ta zaczęła kupować udziały w dziennikach regionalnych w Polsce w roku 1991. W 1993 r. Orkla za pośrednictwem spółki-córki Orkla Press International kupiła 60 udziałów w wydawnictwie R-Press z Rzeszowa, które wydawało dziennik *Gazetę Codzienną „Nowiny”*. Swoje udziały norweskiemu inwestorowi sprzedał Jan Kopka, ówczesny wiceprezes wydawnictwa. Orkla stopniowo zwiększała swoją pozycję w spółce, odkupując udziały od innych współników (w 1993 r. odkupiła 4,25% udziałów w R-Press od Spółki Dziennikarz, którą tworzyli dziennikarze gazety, a także 6,25% udziałów od Stronnictwa Ludowo-Chrześcijańskiego). W 2001 r. Orkla odkupiła udziały od Stronnictwa Konserwatywno-Ludowego, które w 1998 r. weszło w spółce w prawa Stronnictwa Ludowo-Chrześcijańskiego. W efekcie Orkla stała się współnikiem dominującym, który posiadał 65% udziałów. Pozostałe udziały posiadał Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” w Rzeszowie. W 2005 r. „Solidarność”, która była niezadowolona z kierunku rozwoju „Nowin”, a także ze swojej pozycji mniejszościowego udziałowca, zdecydowała się sprzedać swoje udziały Orkli. W ten sposób norweski koncern stał się jedynym właścicielem spółki R-Press⁴.

W 2006 r. w regionie podkarpackim pojawił się kolejny zagraniczny inwestor na rynku prasowym, którym był brytyjski fundusz inwestycyjny Mecom⁵. Powstał on w 2000 r. i specjalizował się w inwestycjach w sektor prasowy w Skandynawii oraz Europie Środkowej. W Polsce Mecom kupił gazety, które były wydawane przez Orklę Media⁶. W regionie podkarpackim stał się właścicielem *Gazety Codziennej „Nowiny”*.

Obecność Mecomu oznaczała zasadniczą zmianę strukturalną dla wydawcy „Nowin”, spółki R-Press. Do czasów rządów Orkli R-Press funkcjonował jako samodzielne wydawnictwo. Mecom, który wydawał w Polsce gazety w ramach grupy Media Regionalne, zdecydował się na konsolidację spółek wydających 12 różnych dzienników w jedną firmę. Po jej przeprowadzeniu prezesi dotychczasowych spółek wydających

⁴ P. Kuca, *Wizerunek polityków i ugrupowań politycznych w Gazecie Codziennej „Nowiny” w latach 1990–2005*, Rzeszów 2010, s. 38–42.

⁵ *Idem*, *Gazeta Codzienna „Nowiny”* [w:] *Dzienniki regionalne w Polsce. Stan na koniec grudnia 2013 r.*, red. P. Kuca, W. Furman, K. Wolny-Zmorzyński, Rzeszów 2014, s. 59.

⁶ T. Mielczarek, *Monopol, pluralizm, koncentracja. Środki masowego komunikowania w Polsce w latach 1989–2006*, Warszawa 2007, s. 103.

gazety funkcjonowali jako dyrektorzy zarządzający oddziałów Mediów Regionalnych⁷. Spółka R-Press została włączona jako oddział Mediów Regionalnych w kwietniu 2009 r. Od tego momentu wydawcą największego dziennika regionalnego w Podkarpackiem była spółka Media Regionalne w Warszawie⁸, a decyzje dotyczące kierunków rozwoju wynikały ze strategii całej grupy.

Fundusz Mecom był właścicielem „Nowin” przez siedem lat. W 2013 r. firma wycofała się z Polski, argumentując, że skala działalności Mediów Regionalnych jest za mała w stosunku do wyzwań, jakie stoją przed polskim rynkiem prasowym. Zasoby prasowe (m.in. 9 dzienników regionalnych), internetowe i poligraficzne spółki kupiła grupa Polskapresse, największy wówczas wydawca prasowo-internetowy na polskim rynku mediów regionalnych i lokalnych⁹. W ten sposób w regionie podkarpackim pojawił się inwestor z kapitałem niemieckim. Polskapresse była częścią niemieckiej grupy medialnej Verlagsgruppe Passau, która inwestowała w Polsce od pierwszej połowy lat 90. XX w. (w 1995 r. miała udziały w 8 tytułach regionalnych)¹⁰. Po przejęciu Mediów Regionalnych doszło do połączenia obydwu firm. W 2015 r. powstała Polska Press Grupa, która posiadała 17 oddziałów w Polsce (w tym oddział w Rzeszowie), była wydawcą 18 dzienników regionalnych, ponad 100 tygodników lokalnych oraz kilkudziesięciu portali internetowych i 8 drukarni¹¹.

W roku 2021 doszło do kolejnych zasadniczych zmian na rynku prasy regionalnej. Po ponad dwóch dekadach z Polski wycofała się niemiecka grupa Verlagsgruppe Passau, podając jako powód względy strategiczne oraz koncentrację na strategii rozwoju, zwłaszcza na rynku niemieckim¹². Zasoby Grupy Polska Press (w tym Gazetę Codzienną „Nowiny”) kupił paliwowy koncern PKN Orlen, w którym kluczową rolę odgrywa Skarb Państwa¹³. Była to praktyczna realizacja zapowiedzi

⁷ P. Kuca, *Prasa drukowana w regionie podkarpackim. Od czasów galicyjskich po współczesność*, Rzeszów 2021, s. 180.

⁸ D. Dziopak, *Gazeta jak dobry sąsiad*, Gazeta Codzienna „Nowiny”, wkładka „Nowiny Jubileuszowe” nr 4, „Nowiny 60 lat”, 18.09.2009, s. 6.

⁹ T. Wojtas, *Mecom: 17 mln zł za Media Regionalne na obniżenie zadłużenia*, Wirtualne Media, <https://www.wirtualnemedial.pl>, 22.03.2013 (2.01.2023).

¹⁰ R. Filas, *Od duopolu do monopolu. Dzienniki regionalne w Polsce w XXI wieku: próba bilansu*, „Rocznik Prasoznawczy”, 2017, nr 11, s. 64.

¹¹ PP, *Polska Press Grupa nową spółką po fuzji Polskapresse i Mediów Regionalnych*, Wirtualne Media, <https://www.wirtualnemedial.pl>, 3.03.2015 (2.01.2023).

¹² P. Kuca, *Prasa drukowana...*, s. 183.

¹³ Tw, *Orlen kupił Polska Press za 210 mln zł*, Wirtualne Media, <https://www.wirtualnemedial.pl>, 19.04.2021 (2.01.2023).

rządzącego od 2015 r. obozu Zjednoczonej Prawicy, dotyczącej tzw. repolonizacji mediów i zmniejszenia udziału kapitału zagranicznego na rynku medialnym w Polsce¹⁴.

Inwestorzy zagraniczni jako źródło kapitału i wiedzy

U podstaw dopuszczenia inwestorów zagranicznych na polski rynek prasowy początkiem lat 90. XX w. leżało kilka założeń. Jednym z nich było przekonanie, że kapitał, który wniosą zagraniczni inwestorzy, pozwoli na modernizację prasy w Polsce po okresie PRL. Chodziło tutaj zarówno o unowocześnienie tytułów prasowych w wymiarze technologicznym (poprawa jakości druku, przeprowadzenie komputeryzacji redakcji), ale także wykorzystanie wiedzy zagranicznych wydawców prasy w obszarze procesów organizacyjnych, które dotyczyły efektywności pracy redakcji¹⁵. Elementy te były widoczne w Rzeszowie po pojawieniu się koncernu Orkla jako mniejszościowego udziałowca „Nowin”. Z obecności kapitału zagranicznego w spółce R-Press nie byli zadowoleni inni jej udziałowcy, np. Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” w Rzeszowie, którego przedstawiciele nie chcieli, żeby inwestor zagraniczny wpływał na funkcjonowanie „Nowin”. „Solidarność” próbowała zahamować ekspansję Orkla w spółce. Kiedy norweski inwestor chciał odkupić udziały w Spółce Dziennikarz, związek złożył jej udziałowcom wyższą ofertę. Została ona przebita przez Orklę, która kupiła udziały od dziennikarzy¹⁶.

Warto jednak podkreślić dwa elementy, które były istotne w okresie, kiedy Orkla była mniejszościowym udziałowcem „Nowin”. Koncern postrzegał tytuł jako gazetę o charakterze pravicowym, ale generalnie nie nalegał na zmianę tej linii, podejmował raczej działania zarządcze. Jako koncern, który nie ma poglądów politycznych, akcentował kwestie rynkowe dotyczące budowania wartości spółki, utrzymania nakładu, czytelników, rynku. Polityka ta zmieniła się, kiedy Orkla stała się udziałowcem dominującym w spółce, wtedy podejmowała działania, które zmierzały do wydawania bardziej komercyjnej gazety jako produktu, który trzeba dobrze sprzedąć, co prowadziło do sporów dotyczących linii gazety z „Solidarnością” jako udziałowcem mniejszościowym i, ostatecznie, sprzedaży udziałów przez związek. Warto też dodać, że przedstawiciele „Solidarności”, którzy byli zaskoczeni kupnem udziałów

¹⁴ P. Kuca, *Prasa drukowana...*, s. 270.

¹⁵ Z. Bajka, *op.cit.*, s. 21.

¹⁶ P. Kuca, *Wizerunek dziennikarzy...*, s. 41.

i niezadowoleni z obecności norweskiego inwestora w Rzeszowie, przyznają, że kiedy udziały Orkli w spółce przekroczyły 25%, norweski inwestor zaczął odgrywać poważną rolę w R-Press, a także, że liczone się z doświadczeniem tej firmy w wydawaniu gazet¹⁷.

Wpływ kapitału zagranicznego na rozwój prasy w regionie

Jedną z cech polskiego systemu prasowego, który formował się po roku 1989, była jego lokalność. Widać to było zarówno w rozwoju segmentu dzienników regionalnych (choć trzeba zaznaczyć, że część tytułów nie przetrwała na rynku), ale także powstawaniu licznych tytułów o charakterze lokalnym i sublokalnym¹⁸. Dawało to możliwość poszerzania czytelnictwa, a także penetrowania lokalnych rynków reklamowych. Takie inicjatywy wydawnicze są widoczne w okresie funkcjonowania na rynku podkarpackim zagranicznych wydawców. Oznaczały one pojawienie się nowych tytułów w różnych segmentach prasy.

Nowe projekty dotyczyły m.in. gazet bezpłatnych, które pozwalają zarabiać wydawcom dzięki wpływom z zamieszczanych na łamach reklam towarów i usług¹⁹. W spółce R-Press prasa bezpłatna pojawiła się, kiedy jej właścicielem był koncern Mecom. W marcu 2008 r. w Rzeszowie zaczęto wydawać bezpłatny tygodnik miejski „Teraz Rzeszów”. Pierwszy numer liczył 12 stron. Redakcja zapowiadała, że chce pokazywać Rzeszów „w którym można się zakochać od pierwszego wejrzenia”²⁰. Na łamach pojawiały się tematy lokalne, teksty o sporcie, kulturze, historii Rzeszowa. Tytuł funkcjonował do końca 2014 r. Gdy na rynek podkarpacki weszła grupa Polskapresse, zaczęła ona wydawać w regionie własny bezpłatny tytuł „Nasze Miasto”, który ukazywał się w innych, dużych miastach w Polsce. Miał on charakter przewodnika po mieście, pełnił rolę informatora kulturalnego, na łamach zachęcano do aktywności na rzecz swojej miejscowości²¹. Pierwszy numer „Naszego Miasta”, w formule miejskiego tygodnika, ukazał się w Rzeszowie 4 grudnia 2014 r. Na łamach miały pojawiać się informacje lokalne, zapowiedzi wydarzeń kulturalnych, zachęcanie do aktywnego spędzania

¹⁷ *Ibidem*, s. 86–87, 262.

¹⁸ R. Filas, *Pięć lat przemian mediów masowych w Polsce: bilans wstępny*, „Zeszyty Prasoznawcze”, 1994, nr 1–2, s. 65.

¹⁹ I.S. Fiut, *Prasa bezpłatna w Polsce w latach 1989–2009. Nowe zjawiska rynkowe i czytelnictwo*, „Zeszyty Prasoznawcze”, 2009, nr 3–4, s. 7.

²⁰ *Drodzy czytelnicy*, „Teraz Rzeszów”, 20.03.2008, nr 1, s. 2.

²¹ P. Kuca, *Prasa drukowana...*, s. 204.

czasu. Z racji tego, że „Nasze Miasto” było szerszym projektem prasowym, zapowiadano także m.in. publikacje dotyczące wydarzeń kulturalnych w innych miastach, porady i rozrywkę²². Warto dodać, że „Nasze Miasto” nie było adresowane tylko do mieszkańców Rzeszowa jako stolicy województwa. Lokalne wydania tego bezpłatnego tytułu były także dystrybuowane w innych miastach regionu, m.in. w Dębicy, Kolbuszowej, Sędziszowie Małopolskim, Strzyżowie czy Łańcucie²³.

Drugim obszarem, w którym inwestorzy zagraniczni mieli wpływ na rozwój prasy drukowanej, były tygodniki powiatowe. Pojawiły się one w regionie podkarpackim w 2015 r., kiedy obecna na Podkarpaciu była grupa Polskapresse. W kwietniu 2015 r. oddział Polska Press w Rzeszowie zaczął wydawać tygodnik „Fakty Jasielskie”, adresowany do mieszkańców Jasła i powiatu jasielskiego²⁴. Tytuł ukazywał się w piątki, był drukowany w kolorze, dokładano to niego program telewizyjny. Funkcjonował do końca 2022 r., kiedy już po przejściu tytułów Polska Press przez PKN Orlen został zlikwidowany²⁵. W podobnej formule, ale znacznie krócej, funkcjonował drugi tygodnik powiatowy oddziału Polska Press w Rzeszowie „Fakty Mieleckie”. Periodyk pojawił się na rynku w październiku 2015 r., zniknął w 2016 r.²⁶.

Kapitał zagraniczny a rozwój nowych technologii na rynku prasy

Obszarem, który mocno się rozwinął w okresie funkcjonowania w regionie zagranicznych inwestorów prasowych, były media internetowe. „Gazeta Codzienna «Nowiny»”, jako największy dziennik regionalny na Podkarpaciu, była obecna w internecie od października 1997 r.²⁷. W kolejnych latach inwestycje w obszarze nowych technologii miały coraz większe znaczenie dla wydawcy. W roku 2000 strona www „Nowin” pojawiła się w bardziej nowoczesnej wersji, z codzienną aktualizacją informacji, a także bieżącą aktualizacją stron tematycznych. W tym okresie rozpoczął się także proces przenikania się strony internetowej dziennika i jego wersji drukowanej (na łamach zamieszczano opinie

²² J. Borowiec, „*Teraz Rzeszów*” to „*Nasze Miasto*”, *Nasze Miasto*, <https://nasze-miasto.pl>, nr 91, 4.12.2014, s. 2 (17.02.2023).

²³ P. Kuca, *Prasa drukowana...*, s. 204.

²⁴ I. Adamek, *Zawsze po Waszej stronie*, „*Fakty Jasielskie*”, 24.04.2015, nr 1, s. 2.

²⁵ J. Kowalski, *Kryzys wycina z rynku lokalne tygodniki. Zamyka je też Polska Press*, *Wirtualne Media*, <https://www.wirtualnemedial.pl>, 16.01.2023 (17.02.2023).

²⁶ P. Kuca, *Prasa drukowana...*, s. 192.

²⁷ *Ibidem*, s. 224.

z forum internetowego, wyniki sond)²⁸. Kolejnym istotnym momentem i poszerzeniem obecności „Nowin” w internecie był rok 2004. W serwisie internetowym gazety znalazły się sekcje dotyczące kilkunastu miast na terenie województwa. Od 2005 r. redakcja na stronie internetowej dziennika udostępniała wszystkie strony gazety z wersji papierowej. Rok później doszło do kluczowej zmiany, jeśli chodzi o politykę wydawcy „Nowin” dotyczącej internetu. Na bazie dotychczasowych stron internetowych końcem 2006 r. został uruchomiony portal www.nowiny24.pl, który był nową marką na rynku mediów. Zawierał on sekcje multimedialne, filmy, zdjęcia, miejsca do dyskusji dla odbiorców. Z jednej strony, portal miał pozwalać na promocję drukowanej wersji „Nowin”, z drugiej, dostarczać bieżących informacji o wydarzeniach w regionie, ale także w kraju i na świecie²⁹. W 2011 r. ukazała się wersja portalu dostępna na telefony komórkowe³⁰.

Warto zauważyć, że „Nowiny” na podkarpackim rynku prasy regionalnej były tytułem, który w największym stopniu przywiązywał wagę do inwestycji w media internetowe, przy jednoczesnym funkcjonowaniu wydania papierowego dziennika³¹. Było to związane z ogólną ekspansją internetu, zmianami w sposobie konsumpcji mediów przez odbiorców oraz coraz bardziej widocznymi spadkami w sprzedaży prasy drukowanej. Dobrze oddaje to stanowisko Davida Montgomery, dyrektora zarządzającego grupy Mecom – właściciela Mediów Regionalnych w Polsce, który już w 2010 r. uważał, że przyszłością wydawnictwa jest kombinacja wydań papierowych i internetowych, a przez lepszą zawartość wydania internetowego można zwiększyć sprzedaż wydania drukowanego. Dlatego też inwestycje, które dotyczą gazet, nie powinny być ograniczane do promocji adresowanych jedynie do czytelników, ale powinny także obejmować aspekty redakcyjne, m.in. procesy dotyczące przebudowywania treści, tworzenia nowych działów dla czytelników i ogłoszeniodawców, promocji nowych inicjatyw³². Portal nowiny24.pl zajął istotną pozycję na podkarpackim rynku medialnym. Warto zaznaczyć, że w I połowie 2019 r., a więc pod koniec obecności zagranicznych inwestorów w regionie podkarpackim, liczba realnych użytkowników

²⁸ Redaktorzy [www](http://www.nowiny24.pl), „Nowiny” przez 24 godziny, „Gazeta Codzienna «Nowiny»”, 18.09.2009, wkładka „Nowiny Jubileuszowe” nr 4, s. 8.

²⁹ R. Horbaczewski, *Wystartował portal Nowiny24*, Press, <https://www.press.pl>, 29.11.2006 (17.02.2023).

³⁰ Mmazur, *Mobilna wersja portalu nowiny24.pl*, Nowiny24, <https://www.nowiny24.pl>, 11.08.2011 (17.02.2023).

³¹ P. Kuca, *Prasa drukowana...*, s. 227.

³² D. Montgomery, *Lokalna społeczność potrzebuje lokalnych treści*, Nasze Miasto, https://slaskie.nasze_miasto.pl, 25.10.2010 (17.02.2023).

portalu wahała się między 1,1 a 1,4 mln miesięcznie. Liczbę odsłon na portalu w poszczególnych miesiącach szacowano w tym czasie między 15 a 19,6 mln (dane Gemius/PBI)³³.

„Gazeta Codzienna «Nowiny»” jako lider regionalnej prasy drukowanej

Jak już zaznaczono, duże znaczenie inwestorów zagranicznych na podkarpackim rynku prasowym wynikało z faktu, że byli oni właścicielami „Nowin”, największego dziennika w regionie. W tej kwestii warto zwrócić uwagę na kilka aspektów.

Zagraniczni inwestorzy na rynku prasy drukowanej w regionie podkarpackim mierzyli się z większością problemów, które dotyczyły rynku prasowego w skali ogólnopolskiej. Kluczową sprawą był coraz bardziej widoczny spadek znaczenia prasy drukowanej, co wyrażało się w malejących wynikach sprzedaży. Proces ten widać także w przypadku prasy podkarpackiej. Według danych Związku Kontroli Dystrybucji Prasy, od 2005 r., kiedy zagraniczny kapitał przejął pełną kontrolę na rozwojem „Nowin”, do roku 2020 sprzedaż egzemplarzowa wydań drukowanych dziennika spadła z 28,5 tys. do 5751 egzemplarzy, czyli o ok. 80%. Warto jednak dodać, że mimo tak znaczących spadków sprzedaży „Nowiny” utrzymały pozycję lidera, jeśli chodzi o wydania drukowane w regionie podkarpackim. W 2019 r., w kategorii rozpowszechnianie płatne dzienników w województwie podkarpackim przewaga „Nowin” nad drugim pod kątem popularności w regionie, ogólnokrajowym tabloidem „Fakt”, wyniosła nieco ponad 1,6 tys. egz., a nad trzecim w takim zestawieniu „Super Expressem” ponad 4,5 tys. egz.

Jednak malejąca sprzedaż wydań drukowanych gazet powodowała reakcje wydawców, które wpływały na zawartość tytułów. Miały one charakter oszczędnościowy i konsolidacyjny³⁴. Jako przykład można podać działania z 2011 r., kiedy w dziennikach należących do grupy Mecom zaczęto redagować wspólne kolumny dla wszystkich tytułów wydawanych w grupie. W „Nowinach” redagowano wydanie magazynowe i publikacje o zdrowiu. Ale już ciekawostki, humor, rebusy i krzyżówki przygotowywała redakcja „Dziennika Wschodniego” z Lublina, wspólne strony depešzowe opracowywali dziennikarze „Głosu Szczecińskiego”, a kolumny poradnikowe „Gazeta Lubuska”. Docelowo we wszystkich dziennikach grupy miało pojawiać się od 5 do 7 wspólnych

³³ P. Kuca, *Prasa drukowana...*, s. 228.

³⁴ T. Mielczarek, *Raport o śmierci polskich gazet*, Warszawa 2012, s. 152.

kolumn³⁵. Działania te wpływały na pracę dziennikarzy, miały też negatywny wpływ na zawartość „Nowin” jako dziennika regionalnego.

Drugim obszarem, który był konsekwencją malejącego znaczenia wydania drukowanego przy jednoczesnych inwestycjach w rozwój mediów internetowych, były procesy związane z metamorfozą dziennikarstwa³⁶. W ich konsekwencji zespoły dziennikarskie muszą przygotowywać treści, które są dostępne w różny sposób, np. zarówno w prasie drukowanej, jak i w mediach internetowych. Wymaga to nie tylko zdobycia nowych umiejętności technicznych, ale także zmiany sposobu myślenia o pracy (tekstu w wydaniu papierowym nie można poprawić, materiał w portalu internetowym można rozbudowywać, wzbogacać o pliki dźwiękowe i filmy). Widać to było także w przypadku dziennikarzy „Nowin”. Uruchomienie rozbudowanego multimedialnie portalu nowiny24.pl oznaczało dla dziennikarzy gazety udział w szkoleniach dotyczących przygotowywania filmów, fotogalerii, plików dźwiękowych³⁷.

Zakończenie

Obecność zagranicznych inwestorów prasowych na rynku prasowym w regionie podkarpackim można oceniać z różnych perspektyw. W szerszej skali kapitał zagraniczny wpłynął na rozwój prasy w kategoriach ilościowych – na rynku pojawiły nowe tytuły w różnych segmentach prasy, nie tylko o charakterze regionalnym. Widać było także duże przywiązanie do inwestycji związanych z rozwojem mediów internetowych, które odgrywają dziś ważną rolę na rynku regionalnym. Rozwój nowych technologii medialnych, przy jednoczesnym spadku znaczenia prasy drukowanej, wpływał na sposób wykonywania pracy przez dziennikarzy, zmiany w sposobie funkcjonowania redakcji medialnych, a także coraz bardziej widoczne przenikanie się prasy tradycyjnej i nowych technologii. Jak zaznaczono w artykule, zagraniczni inwestorzy prasowi odegrali na rynku podkarpackim duże znaczenie, ponieważ byli właścicielami największego dziennika regionalnego. W tym kontekście warto zauważyć, że w „Nowinach” pod zarządem kapitału zagranicznego można było dostrzec postępującą komercjalizację. Ważnym aspektem, zwłaszcza przy postępującym spadku znaczenia prasy drukowanej, były

³⁵ RH, *Kolejne wspólne strony w dziennikach Mediów Regionalnych*, Press, <https://www.press.pl>, 5.12.2011 (19.02.2023).

³⁶ Z. Bauer, *Dziennikarstwo wobec nowych mediów. Historia, teoria, praktyka*, Kraków 2009, s. 286.

³⁷ P. Kuca, *Prasa – jak było i jak jest obecnie?* [w:] *Gatunki dziennikarskie w erze cyfryzacji. Teoria, etyka, prawo, praktyka*, red. K. Wolny-Zmorzyński, Toruń 2021, s. 114.

procesy oszczędnościowe i konsolidacyjne, jak np. redagowanie wspólnych kolumn dla różnych tytułów skupionych w danej grupie prasowej. Odbijało się to negatywnie na pozycji „Nowin” jako dziennika regionalnego. Można odnieść wrażenie, że wraz ze spadkiem sprzedaży prasy troska o wskaźniki ekonomiczne stawała się istotniejsza niż kwestie jakościowe dotyczące zawartości tytułu.

Bibliografia

- Adamek I., *Zawsze po Waszej stronie*, „Fakty Jasielskie”, 24.04.2015, nr 1.
- Bajka Z., *Kapitał zagraniczny w polskiej prasie – lata dziewięćdziesiąte*, „Zeszyty Prasoznawcze”, 1998, nr 1–2.
- Bauer Z., *Dziennikarstwo wobec nowych mediów. Historia, teoria, praktyka*, Kraków 2009.
- Borowiec J., „Teraz Rzeszów” to „Nasze Miasto”, *Nasze Miasto*, <https://naszemiasto.pl>, nr 91, 4.12.2014 (17.02.2023).
- Chorążki W., *Prasa regionalistyczna w okresie transformacji* [w:] *Regionalizm, lokalizm, media*, red. E. Chudziński, Bochnia–Warszawa 2001.
- Dąbrowska-Cendrowska O., *Niemieckie koncerny prasowe w Polsce w latach 1989–2008. Działalność wydawnicza – upowszechnianie treści – sposoby oddziaływania na czytelników*, Warszawa 2009.
- Drodzy czytelnicy, „Teraz Rzeszów”, 20.03.2008, nr 1.
- Dziopak D., *Gazeta jak dobry sąsiad*, *Gazeta Codzienna „Nowiny”*, wkładka „Nowiny Jubileuszowe” nr 4, „Nowiny 60 lat”, 18.09.2009.
- Filas R., *Od duopolu do monopolu. Dzienniki regionalne w Polsce w XXI wieku: próba bilansu*, „Rocznik Prasoznawczy”, 2017, nr 11.
- Filas R., *Pięć lat przemian mediów masowych w Polsce: bilans wstępny*, „Zeszyty Prasoznawcze”, 1994, nr 1–2.
- Fiut I.S., *Prasa bezpłatna w Polsce w latach 1989–2009. Nowe zjawiska rynkowe i czytelnicze*, „Zeszyty Prasoznawcze”, 2009, nr 3–4.
- Horbachewski R., *Wystartował portal Nowiny24*, *Press*, <https://www.press.pl>, 29.11.2006 (17.02.2023).
- Kowalski J., *Kryzys wycina z rynku lokalne tygodniki. Zamyka je też Polska Press*, *Wirtualne Media*, <https://www.wirtualnemedial.pl>, 16.01.2023 (17.02.2023).
- Kuca P., *Gazeta Codzienna „Nowiny”* [w:] *Dzienniki regionalne w Polsce. Stan na koniec grudnia 2013 r.*, red. P. Kuca, W. Furman, K. Wolny-Zmorzyński, Rzeszów 2014.
- Kuca P., *Prasa – jak było i jak jest obecnie?* [w:] *Gatunki dziennikarskie w erze cyfryzacji. Teoria, etyka, prawo, praktyka*, red. K. Wolny-Zmorzyński, Toruń 2021.
- Kuca P., *Prasa drukowana w regionie podkarpackim. Od czasów galicyjskich po współczesność*, Rzeszów 2021.
- Kuca P., *Wizerunek polityków i ugrupowań politycznych w Gazecie Codziennej „Nowiny” w latach 1990–2005*, Rzeszów 2010.
- Mielczarek T., *Monopol, pluralizm, koncentracja. Środki masowego komunikowania w Polsce w latach 1989–2006*, Warszawa 2007.
- Mielczarek T., *Raport o śmierci polskich gazet*, Warszawa 2012.
- Mmazur, *Mobilna wersja portalu nowiny24.pl*, *Nowiny24*, <https://www.nowiny24.pl>, 11.08.2011 (17.02.2023).

- Montgomery D., *Lokalna społeczność potrzebuje lokalnych treści*, Nasze Miasto, <https://slaskie.naszemiasto.pl> (17.02.2023).
- PP, *Polska Press Grupa nową spółką po fuzji Polskapresse i Mediów Regionalnych*, Wirtualne Media, <https://www.wirtualnemedia.pl>, 3.03.2015 (2.01.2023).
- Redaktorzy www, *„Nowiny” przez 24 godziny*, Gazeta Codzienna „Nowiny”, 18.09.2009, wkładka „Nowiny Jubileuszowe” nr 4.
- RH, *Kolejne wspólne strony w dziennikach Mediów Regionalnych*, Press, <https://www.press.pl>, 5.12.2011 (19.02.2023).
- Tw, *Orlen kupił Polska Press za 210 mln zł*, Wirtualne Media, <https://www.wirtualnemedia.pl>, 19.04.2021 (2.01.2023).
- Wojtas T., *Mecom: 17 mln zł za Media Regionalne na obniżenie zadłużenia*, Wirtualne Media, <https://www.wirtualnemedia.pl>, 22.03.2013 (2.01.2023).

Foreign capital on the press market in the Podkarpackie region in 1993-2021: an attempt at a balance sheet

Abstract

Companies with foreign capital have been operating on the press market in the Podkarpackie region for 28 years. Initially as minor shareholders, and since 2005 as the sole owners of a publishing house with a key position on the regional market, which published the largest daily Newspaper – Gazeta Codzienna "Nowiny". Foreign investor activity, in the Podkarpackie region went beyond the area of the regional press. The presence of foreign investors also had an impact on the local press market and the development of Internet-related media. Foreign capital also had to face the nationwide trends which were present in region, such as lower sales and the declining importance of the printed press. It seems that in this aspect, along with the growing crisis on the press market, foreign investors instead of taking care of the expense of the quality of published titles, were rather more interested in pursuing their own economic interests.

Keywords: regional press, local press, foreign capital, Orkla Media, Polskapress, Mecom